МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

ВИПУСК 115

31 березня 2025 р.

м. Переяслав

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

31 березня 2025 року
Вип. 115

Збірник наукових праць

Переяслав – 2025

УНИВЕРСИТЕТ ГРИГОРИЯ СКОВОРОДЫ
В ПЕРЕЯСЛАВЕ

Совет молодых ученых университета

Материалы
Международной научно-практической интернет-конференции

«ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»

31 марта 2025 года
Вып. 115

Сборник научных трудов

Переяслав – 2025

УДК 001+37(100)
ББК 72.4+74(0)
Т 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2025. Вип. 115. 171 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Коцур В. П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Воловик Л. М. – кандидат географічних наук, доцент
Гузун А. В. – кандидат біологічних наук, доцент
Євтушенко Н. М. – кандидат економічних наук, доцент
Кикоть С. М. – кандидат історичних наук (відповідальний за випуск)
Носаченко В. М. – кандидат педагогічних наук, доцент
Руденко О. В. – кандидат психологічних наук, доцент
Садиков А. А. – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Казахстан)
Скляренко О. Б. – кандидат філологічних наук, доцент
Халматова Ш. С. – кандидат медичних наук, доцент (Узбекистан)
Юхименко Н. Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій

©Університет Григорія Сковороди
в Переяславі
©Рада молодих учених університету

УДК 001+37(100)
ББК 72.4+74(0)
Т 33

Материалы Международной научно-практической интернет-конференции «Тенденции и перспективы развития науки и образования в условиях глобализации»: Сб. науч. трудов. Переяслав, 2025. Вып. 115. 171 с.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Коцур В. П. – доктор исторических наук, профессор, академик НАПН Украины

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:
Воловик Л. М. – кандидат географических наук, доцент
Гузун А. В. – кандидат биологических наук, доцент
Евтушенко Н. Н. – кандидат экономических наук, доцент
Кикоть С. Н. – кандидат исторических наук (ответственный за выпуск)
Носаченко В. Н. – кандидат педагогических наук, доцент
Руденко О. В. – кандидат психологических наук, доцент
Садыков А. А. – кандидат физико-математических наук, доцент (Казахстан)
Скляренко О. Б. – кандидат филологических наук, доцент
Халматова Ш. С. – кандидат медицинских наук, доцент (Узбекистан)
Юхименко Н. Ф. – кандидат философских наук, доцент

Сборник материалов конференции вмещает результаты научных исследований научных сотрудников, преподавателей высших учебных заведений, докторантов, аспирантов, студентов по актуальным проблемам гуманитарных, естественных и технических наук

Ответственность за грамотность, аутентичность цитат, достоверность фактов и ссылок несут авторы публикаций

©Университет Григория Сковороды
в Переяславе
©Совет молодых ученых университета

жазуға үйрету, сабақтас, жүйелі тақырыптарды қатысымдық тұрғыдан беру арқылы қазақ тілін меңгерту арқылы тілдік қабілеттерін дамытуға бағытталған. Осы мақсатқа жету үшін ақпараттық білім беру технологияларын пайдалану тиімді.

Сондай-ақ қазақ тілі сабағында слайдтарды пайдалану, мультимедиялық проекторды пайдалану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, пән бойынша білімдерін кеңейтіп, білім сапасын арттырады. Аталмыш озық технологиялар оқушылардың тұлғалық күш-қуатын арттырып, шығармашылық ойын дамытатыны, соның арқасында еліміздегі өзге ұлт өкілдерінің мемлекеттік тілді меңгеруіне ықпал ететіні анық.

Қазақ тілі сабағында жаңа ақпараттық технология құралдарын пайдалану оқушының шығармашылық және интеллектуалдық қабілетін дамытуға, алған білімін өмірде пайдалана білу қабілетін қалыптастыруға жетелейді.

Жоғары оқу орындарында қазақ тілін оқытуда жаңа технологияларды қолданудың тиімді жолдарын іздестіру қажет. Сондай-ақ студенттің шығармашылықпен жұмыс істеуі, сабақта өз ойын талқылап, өз ойын еркін жеткізуі маңызды. Білім алушылармен шығармашылық бағытта жұмыс жасаудың ұтымды жағы:

- Оқушы оқулықтан тыс ойлайды.
- Өзінің ойы мен оқығанын ажыратып, салыстыра алады.
- Көпшілік алдында өз жұмысын қорғап, өз пікірін айта алады.
- Оқуға, білімге, ғылымға деген қызығушылық артып, дамып келеді.

Қазіргі таңда жаңа ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, адамдар қоғамның барлық саласына еркін еніп, қарым-қатынас аясын кеңейтуде.

Бір сөзбен айтқанда, қазақ тілі сабағында ақпараттық-коммуникациялық технологиялар студенттің жаңа ақпаратты игеріп, өз бетімен ізденуіне, пәнге деген қызығушылығын арттырып, дәрістен алған білімдерін күнделікті өмірде қолдана білуіне ықпал етеді. Инновациялық технологияларды қолдану барысында оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы күрт төмендегені анық. Мұғалімдер өздеріне қажетті көптеген әдістемелік және дидактикалық құралдарды да ала алады. Заман талабына сай жас ұрпаққа сапалы білім беруде инновациялық технологияларды пайдалану жаңа білім беру технологиясының бір түрі деуге болады. Бұл, әрине, мұғалімнің тақтаға жазып, түсіндіретінінен әлдеқайда тиімді және түсінікті. Күрделі тақырыптарды компьютер арқылы түсіндіру баланың жаңа тақырыпқа деген құштарлығын оятады деп ойлаймыз.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Бұлақбаев М. Жаңашыл әдістерді кең пайдаланайық. *Қазақстан мектебі.* 2004. №11. Б. 4-6.
2. Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы. *Қазақстан мектебі.* №3. 2003. Б. 75-77.
3. Мұхамедина Ж. Деңгейлік саралай оқыту. *Қазақстан мектебі.* 2003. №1 Б. 70-71.
4. Оқытудың жаңа техннологиясы. *Ұлағат.* 2001. №4. Б. 26-29.

Володимир Войт
(Київ, Україна)

БАНДУРА: ЕВОЛЮЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА НОМЕНКЛАТУРИ В КОНТЕКСТІ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Процес формування української ідентичності, відмінної від російської та пострадянської, після початку повномасштабного вторгнення росії у 2022 р. набув безпрецедентної динаміки. В умовах геополітичної інтеграції Україна не лише відстоює своє місце у світовій спільноті, а й формує новий культурний ландшафт, стаючи важливим чинником глобальних трансформацій.

Сучасна вимушена еміграція українських музикантів, зокрема бандуристів, стала вже третьою хвилею переселення в історії бандури – подібно до періоду після Першої світової війни та масового виїзду під час Другої світової. Втрата національного простору для виконавської та педагогічної діяльності актуалізує не лише культурологічне й мистецтвознавче осмислення цього явища, а й поглиблені наукові дослідження у сфері музичної педагогіки.

У більшості підручників, самовчителів та навчальних програм з гри на бандурі першочергова увага приділяється історії інструмента та його конструкції. Водночас проблематика термінології та номенклатури бандури залишалася предметом дослідження видатних науковців і практиків, зокрема Г. Хоткевича, В. Кабачка, М. Опришка, С. Ластовича, З. Штокалка, А. Омельченка, Я. Пухальського, А. Горняткевича, Ю. Китастого, В. Мішалова та ін. Оскільки їхні праці здебільшого мали форму методичних видань, вони органічно вписувалися у музично-педагогічний контекст свого часу, зберігаючи значну науково-методичну цінність у сучасному мистецько-освітньому просторі.

Попри різноманіття, а подекуди й протилежність підходів до вивчення ґенези, еволюції та культурного контексту бандури, її народних традицій і пов'язаної з нею музики, залишається тенденція до відсутності єдиного підходу в тлумаченні термінології. На цю проблему слушно вказує В. Кушпет у своїй праці «Міфи та реальності кобзарства».

Ранні підручники з гри на бандурі зберігали традиційну номенклатуру, властиву цьому інструменту. Оскільки бандура є національним інструментом українського народу, Г. Хоткевич у своєму музикознавчо-органологічному дослідженні «Музичні інструменти українського народу» відводить їй центральне місце. Він органічно інтегрує загальноприйнятий музичний підхід у кобзарську систему, позначаючи окремі прийоми й артикуляційні варіанти.

Згодом навчальні посібники поступово відходять від автентичної бандурної термінології. Назви змінюються на «Школи гри на бандурі», а виконавська методика зазнає суттєвих трансформацій. Вирішальний етап цього процесу пов'язаний із діяльністю М. Геліса, який у 1938 р. заснував кафедру так званих народних інструментів при Київській консерваторії. Викладаючи всі інструменти кафедри, він разом із гітаристом Я. Пухальським запровадив принципово новий підхід до бандурного виконавства. Зокрема, було адаптовано основи гітарної постановки рук і способів звуковидобування, а також уведено й закріплено термінологію, запозичену з гітарної артикуляції.

У 1990-х роках Н. Брояко запропонувала подальші зміни до теоретичних основ виконавської техніки бандуриста, розвиваючи підходи, започатковані її попередниками. Вона інтегрувала значний обсяг елементів методики формування виконавської майстерності баяніста, розробленої М. Давидовим. Така система, здавалося б, остаточно витіснила традиційну бандурну термінологію й номенклатуру, посиливши тенденцію до уніфікації виконавських принципів із загальноінструментальними стандартами.

Повернення до автентичної термінології та номенклатури бандури значною мірою стало можливим завдяки репродуктивному руху відродження гри на історичних інструментах. Важливу роль у цьому процесі відіграли також бандуристи діаспори, у середовищі яких збереглися риси *old school* (старої школи). Майже 30 років знадобилося для того, щоб ця течія знову привернула увагу провідних дослідників і музикантів, які повернулися до справжніх ознак бандурного мистецтва.

Після Другої світової війни бандура почала активно поширюватися за межами України. У Західній Європі та Великій Британії її популярність була помітною, проте основні осередки бандуристів сформувалися у США, Канаді, Аргентині та Австралії. У Сполучених Штатах головним центром бандурного мистецтва стала Українська капеля бандуристів ім. Т. Шевченка, а в Аргентині – Товариство «Просвіта». В Австралії, Канаді та інших країнах бандуристи здебільшого діяли поодинці або створювали невеликі осередки, об'єднуючи навколо себе однодумців.

До ансамблів та організацій поступово долучалася молодь – переважно діти, народжені поза межами України. Оскільки вони навчалися у місцевих школах, у процесі навчання гри на бандурі виникла потреба частково використовувати локальні мови для кращого засвоєння матеріалу. Важливим кроком у розвитку бандурної освіти в діаспорі стало заснування у 1979 р. літнього табору-курсу «Кобзарська Січ» (США). Спочатку викладання велося виключно українською мовою, однак з часом утвердилося явище, відоме як *half-напів* – змішане використання української та англійської мов. У підсумку навчальний процес майже повністю перейшов на англомовний формат.

Майже одночасно, у 1981 р., в Нью-Йорку розпочалося видання журналу «Бандура», що виходив до 2002 р. під редакцією М. Досінчука-Чорного. За 22 роки було опубліковано 78 випусків, які містили матеріали з історії бандури, методики навчання, досліджень, а також ноти, рекомендації з виготовлення інструментів і рецензії. Особливо цінними були методичні статті, опубліковані англійською мовою, які сприяли формуванню англомовної музичної термінології та номенклатури, пов'язаної з класифікацією бандури.

Подібні процеси спостерігалися й в Аргентині. Викладач бандури В. Качурак на початковому етапі використовував навчальні матеріали, видані за межами України, зокрема американську літературу про бандуру. Згодом у навчальний процес було інтегровано деякі підручники з України. Викладання велося переважно іспанською мовою, хоча українська також частково використовувалася. Важливим аспектом збереження автентичності традиції було збереження українських назв термінів, навіть коли пояснення конструкції інструмента подавалося іспанською. Водночас рівень володіння українською мовою серед учнів залишався низьким, тому викладачі зводили пояснення українською до мінімуму.

Крім того, у педагогічній практиці не використовували спеціалізованої термінології для опису виконавських прийомів чи штрихів. Натомість застосовували інтуїтивно зрозумілі пояснення, що сприяло ефективному засвоєнню гри на бандурі серед учнів, для яких українська мова не була рідною.

Аналіз еволюції термінології та номенклатури бандури демонструє її тісний зв'язок із педагогічними підходами різних епох. На ранніх етапах традиційна бандурна термінологія була органічною складовою народно-художньої практики, що формувалася в межах кобзарської традиції. Вагомий внесок у її розвиток зробив Г. Хоткевич, який не лише зберіг питомі виконавські терміни, а й інтегрував загальноприйняті музичні поняття в кобзарську систему. У своїх працях він поєднав народну виконавську культуру з академічними принципами, розширюючи методологічну базу бандурної освіти та роблячи її доступною для ширшого мистецького контексту.

Проте подальша стандартизація педагогічних підходів призвела до значного віддалення від традиційної бандурної номенклатури. Використання іншомовних або запозичених термінів поступово витіснило усталену систему назв, що вплинуло не лише на виконавську техніку, а й на педагогічні принципи, змінюючи характерні аспекти гри на бандурі та спрощуючи окремі виконавські прийоми.

Сучасний етап розвитку бандурного мистецтва демонструє тенденцію до переосмислення й повернення автентичної термінології. Це стало можливим завдяки зростанню інтересу до історичних інструментів, а також активній діяльності бандуристів діаспори, які зберегли та передали традиційні виконавські практики. Відродження автентичної номенклатури закладає основу для нового підходу в музичній педагогіці, що гармонійно поєднує традиційні поняття з сучасними освітніми методами.

Таким чином, збереження й використання історично усталеної термінології в контексті сучасної музичної педагогіки відіграє важливу роль не лише у підтримці національної виконавської школи, а й у підвищенні ефективності навчального процесу. Відновлення та систематизація традиційних назв сприятимуть більш точному формуванню професійних навичок у студентів, що, у свою чергу, забезпечить спадковість бандурного мистецтва та його стійкий розвиток у майбутньому.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура : журнал : [підшивка 78 випусків, 1981–2002] / ред. М. Досінчук-Чорний. Нью-Йорк : School of bandura.
2. Брояко Н. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста / Міністерство культури та мистецтв України, НМАУ, Прикарпатський університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 1997. С. 148.
3. Кушпет В. Міфи та реальності кобзарства. Київ: [б.в.], 2024. С.147.
4. Пухальський Я. Методика навчання гри на бандурі. Київ: Київська консерваторія, 1978. С. 98.
5. Хоткевич Г. Підручник гри на бандурі [Репринтне видання Підручників Г. Хоткевича 1909, 1929, 1930; Короткого курсу гри на бандурі з ж. Музика мас 1931]. Харків: Глас, 2004. С. 240.
6. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. Друга редакція. Харків: Видавець Савчук О. О., 2012. С. 512.

Каріна Головченко
(Володимир, Україна)

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ІНФОРМАЦІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Стаття присвячена актуальній темі формування медіаграмотності у молодших школярів. В умовах сучасного інформаційного суспільства, де діти з раннього віку стикаються з різноманітними медіа, важливо навчити їх критично мислити, аналізувати інформацію та розпізнавати маніпуляції. У статті розглядаються особливості формування цих навичок у молодшому шкільному віці.

Ключові слова: *інформація, аналіз інформації, оцінка інформації, критичне мислення, медіаграмотність, медіакомпетентність.*

У сучасному інформаційному суспільстві медіапростір стає все більш насиченим. Обсяг інформації, з яким стикається людина щодня, постійно зростає, що робить орієнтацію в ньому складнішою. Він також ускладнюється. З розвитком цифрових технологій з'являються нові формати подачі інформації, які можуть бути як корисними, так і маніпулятивними.

Медіаграмотність набуває статусу однієї з ключових компетенцій. Вона допомагає людині критично аналізувати отримані дані та відрізняти правдиву інформацію від фейкової. Вона необхідна для повноцінного розвитку особистості. Людина, яка вміє працювати з інформацією, має більше шансів досягти успіху в навчанні, роботі та повсякденному житті. Особливо актуальним це питання є для молодших школярів. Діти в цьому віці особливо вразливі до маніпулятивного контенту, оскільки їхнє критичне мислення ще тільки формується. Саме в цьому віці закладаються фундаменти аналітичного мислення. Важливо навчати дітей розрізняти різні джерела інформації, аналізувати їхню надійність і робити власні висновки. Формується здатність до критичного сприйняття інформації. Діти вчаться не просто споживати контент, а й розуміти його прихований сенс та можливий вплив на їхню думку. Також розвиваються навички її оцінки. Це дозволяє школярам ставитися до медіапродукції усвідомлено, уникати дезінформації та приймати обґрунтовані рішення.

Інформаційний простір, в якому зростають сучасні діти, є надзвичайно різноманітним. Він включає не лише традиційні засоби масової інформації, такі як телебачення, радіо та друковані видання, але й цифрові технології, соціальні мережі, інтернет-ресурси, відеоігри